

PODPORA MALÉHO A STREDNÉHO PODNIKANIA SUPPORT THE SMALL BUSINESS

Ing. Ľubica Kováčová
TU v Košiciach, SJF, KTaM
Mäsiarska 74
lubica.kovacova@tuke.sk

Abstrakt

V príspevku je charakterizovaný prístup podpory inovatívnosti malých a stredných podnikov. Medzi najvýznamnejšie dokumenty zaoberajúce sa politikou podpory MSP v EU patrí Európska charta pre malé podniky. Iniciatíva „Small Business Act“ pre Európu je ďalším míľnikom v politike podpory malých a stredných podnikov. Cieľom tejto iniciatívy je zlepšiť celkový politický prístup k podnikaniu.

Kľúčové slová: malé podnikanie, inovácie, podpora podnikateľského prostredia

Abstract

SMEs are the dominant form of business organisation in the EU economy. There are around 23 million SMEs in the EU 27. SMEs represent 99.8 % of all enterprises and generate 57,6 % value added. SME constraints for innovation are: limited access to finance, lack of skilled labour, implementing new technology and new forms of organisation, lack of quality management, problems with administrative regulations and infrastructure, problems with the purchasing power of customers. EU has placed SMEs at the centre of industrial policy-making. Support policy for innovative SME: foster the growth high innovative SMEs, promote skill development in enterprises, develop innovation management capabilities, support business R&D, stimulate enterprise innovation collaboration with other partners and improve access to financing for innovative enterprises.

Key words: Small business, innovation, support policy

ÚVOD

Napriek tomu, že MSP sú významným zdrojom ekonomického rastu a tvorby pracovných miest, ich zastúpenie v inovačnej ekonomike sa v porovnaní javí ako nedostatočné. Takáto nízka miera zastúpenia je spôsobená rôznymi bariérami, ktoré predstavujú prekážku v uplatnení MSP na trhoch.

Prieskumy faktorov obmedzujúcich inovatívnosť MSP

Všeobecné bariéry MSP boli skúmané v štúdií Observatory of European SMEs 2007.

Prieskum bol vykonaný v roku 2007 vo všetkých 27 členských štátoch Európskej únie (EÚ), a v Nórsku, Islande a Turecku. Celkom sa ho zúčastnilo 16 339 malých a stredných podnikov. Prieskum bol zameraný na obchodné obmedzenia a bariéry podnikania. Hlavné závery sú nasledovné:

1. **Vývoz.** Iba 8 percent MSP v EÚ (8%), dosahuje obrat z vývozu, ukazovateľ je výrazne nižší ako príslušný podiel veľkých podnikov (28%). Hlavné vývozné prekážky pre MSP sú nedostatočná znalosť zahraničných trhov (13%). MSP toto uvádza ako svoju hlavnú prekážku, nasledujú dovozné clá v cieľových krajinách a nedostatok kapitálu (9%).
2. **Stratégia proti narastajúcej konkurencii.** Základné stratégie MSP, aby bolo možné čeliť narastajúcej konkurencii je zlepšenie kvality výrobkov, zvýšenie produktivity, hľadať nové trhy v zahraničí, pričom zníženie výroby je vnímané ako posledná inštancia stratégií.
3. **Inovácie.** Iba 3 z 10 malých a stredných podnikov uvádzajú, že majú nové produkty, alebo že majú príjmy z nových produktov.
4. **Hlavné prekážky pre inovácie:** problémy v prístupe k financiam, nedostatok kvalifikovaných pracovníkov, nedostatok dopytu na trhu a vysoké náklady na inovácie.
5. **Komplexné systémy pre energetickú účinnosť,** sú oveľa menej uplatňované v malých a stredných podnikoch s (4%) ako u veľkých podnikov (19%), to isté platí pre jednoduché opatrenia na úsporu energie, ktoré využíva 30% MSP, ale 46% veľkých podnikov.
6. **Závislosť od regionálnych trhov.** Prieskum potvrdil, že MSP (89%) sú oveľa viac závislé na regionálnom trhu ako u veľkých podnikov (77%).
7. **Administratívne obmedzenia.** 36% MSP v EÚ konštatuje problém administratívneho obmedzovania ich podnikateľských aktivít.

Zaujímavé výsledky poskytuje prieskum vykonaný Štatistickým úradom v Českej republike. Vybrané obmedzujúce faktory pre inovácie podľa tohto prieskumu sú:

- dominantným obmedzujúcim faktorom, ktorý podniky označili za vysoko a stredne významný, je nedostatok finančných prostriedkov (55%),
- nasledujú príliš vysoké inovačné náklady (50%) a obmedzenie pôsobenia na trhu, ktorý je ovládaný už zavedenými firmami (50%)
- neistá požiadavka na inovácie: 40% vysoká významnosť,
- nedostatok kvalifikovaných pracovníkov (32%),
- nedostatok financií zo zdrojov mimo podniku (30%).

Ostatné uvedené obmedzujúce faktory bránili inováciám zhruba na 20-25% vysokej významnosti - nedostatok informácií o trhoch, nedostatok informácií o technológii, problémy pri hľadaní kooperačného partnera pre inovácie, nevyžadovanie inovácií a nepotrebnosť inovovať vzhľadom k predošlým inováciám.

Prieskum o inováciách v slovenských MSP urobila Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania SR. Za hlavné zdroje konkurencie schopnosti firmy považujú:

- spoľahlivosť (dodržanie zmluvných podmienok 68%, vysokú kvalitu produktu 64% a flexibilitu pre zmeny podmienok 45%),
- inovácie produktov považovalo za prioritu len 14% respondentov.

Skúmané boli aj zdroje konkrétnych riešení pre inovácie v MaSP:

- dominantné zdroje sú: vlastný vývoj 52%, iná firma pôsobiaca v SR 40%, iná zahraničná firma 15%
- zdroje výskumných organizácií, univerzít a akadémie vied sú nízko frekvencované 4-1%

Percentuálny podiel z obratu MaSP ako náklady na inovácie sú menej ako 10% (59% respondentov).

Politika podpory inovácií MSP

Medzi najvýznamnejšie dokumenty zaoberajúce sa politikou podpory MSP v EÚ patrí Európska charta pre malé podniky prijatá 13. júna 2000. Podľa tohoto dokumentu tvorcovia politik by mali zabezpečiť dôsledné zohľadnenie potrieb malých podnikov.

Na to, aby sa dosiahol tento výsledok sa zaväzujú:

- posilniť ducha inovatívnosti a podnikania, čo umožní európskym podnikom čeliť budúcim výzvam,
- dosiahnuť regulačný, fiskálny a administratívny rámec, ktorý by podporoval podnikateľskú činnosť a zlepšil postavenie podnikateľov,
- zabezpečiť prístup na trhy na základe najmenej zaťažujúcich požiadaviek, ktoré sú v súlade s hlavnými cieľmi verejnej politiky,
- napomáhať prístupu k najlepšiemu výskumu a technológiám,
- zlepšiť prístup k financiám počas celého životného cyklu podniku,
- neustále zlepšovať výkonnosť tak, aby EÚ ponúkala najlepšie prostredie pre malé podniky na svete,
- počúvať hlas malých podnikov,
- presadzovať podporu špičkovým malým podnikom.

Smerovanie opatrení v Európskej charte pre malé podniky:

1. Vzdelávanie a odborná príprava na podnikateľstvo.
2. Lacnejší a rýchlejší začiatok podnikania.
3. Lepšia legislatíva a regulácia.
4. Dostupnosť zručností.
5. Zlepšenie on line prístupu k informáciám.
6. Viac výhod vyplývajúcich z jednotného trhu.
7. Zdaňovanie a finančné otázky.
8. Posilnenie technologickej kapacity malých podnikov.
9. Úspešné modely elektronického podnikania a podpora špičkových malých podnikov.
10. Vytvorenie silnejšieho, efektívnejšieho zastúpenia záujmov malých podnikov na úrovni únie a na národnej úrovni.

Ďalší medzník v politike podpory MSP predstavuje dokument Moderná politika pre rast a zamestnanosť KOM(2005) 551. Poskytuje súhrnný rámec pre nástroje politiky podnikania a jeho zámerom je uplatňovať zásadu „najskôr myslieť v malom „v rámci všetkých politik EÚ.

Upozorňuje na obrovský nevyužitý potenciál MSP v oblasti hospodárskeho rastu a zamestnanosti a navrhuje možnosti na zjednodušenie pravidiel a právnych predpisov, propagáciu podnikateľskej kultúry a pomoc MSP pri prístupe k inováciám, finančným prostriedkom, odbornej príprave a aj k európskym a medzinárodným trhom.

Špecifické činnosti, ktoré sa majú vykonať v týchto oblastiach:

1. Podpora podnikania a podnikateľských zručností.
2. Zlepšenie prístupu MSP na trhy.
3. Odstraňovanie byrokracie.
4. Zlepšenie rastového potenciálu MSP.
5. Upevnenie dialógu a konzultácií s osobami zainteresovanými na MSP.

Iniciatíva „Small Business Act“ pre Európu je ďalším míľnikom v politike podpory malých a stredných podnikov. Cieľom iniciatívy „Small Business Act“ je zlepšiť celkový politický prístup k podnikaniu, natrvalo zabudovať zásadu „najskôr myslieť v malom“ do procesu vytvárania politik, od regulácie až k verejným službám a podporovať rast MSP poskytovaním pomoci pri zvládaní problémov, ktoré im bránia v rozvoji.

Komplexný politický rámec pre EÚ je prostredníctvom súboru zásad uvedených v tab. 1.

Tab.1. Zameranie budúcej legislatívy EÚ na malé a stredné podniky

Heterogénnosť v implementácii princípov „Think Small First“ na národnej úrovni zahŕňa:
- založenie nového podniku
- poznačenie krachujúcich a konkurzné procedúry likvidácie
Podnikanie sa ešte stále dostatočne neodráža v koncepcii politiky vzdelávania a tréningu
Nedostatočne vyrovnaný pomer žien podnikateľiek voči mužom
Malé a stredné podniky majú sťažený prístup na trhy
Malé a stredné podniky majú ťažkosti so sprístupnením, používaním a participovaním na vývoji štandardov a noriem
Nedostatočný prístup k financiam
- dostupnosť medzných úverov
- dostupnosť mikro- pôžičiek
- fragmentácia rizikového kapitálu
Prekážky využitia výhod z možnosti napojenia sa na podnikateľské prostredie
Malé a stredné podniky majú sťažený prístup na medzinárodné trhy

ZÁVER

Aj štáty v súčasnosti poskytujú balík podporných služieb a programov určených na to, aby MSP pomohli inovačné bariéry prekonať. Odporúčania v oblasti tvorby politiky podpory inovácií sú zamerané na komplexný prístup k problémom, ktoré sú spoločné pre mnohé MSP. Ako príklad je uvádzaný prehľad politik podpory inovácií MSP v krajinách OECD. Výskum bol robený v 22 krajinách OECD v 7 skupinách podporných politik.

Jeho výsledky sú nasledovné:

- A. Urýchlenie rastu inovatívnych MSP-17%
- B. Podpora rozvoja znalostí v podnikoch-17%
- C. Vývoj techník manažmentu inovácií –10%
- D. Podpora podnikového výskumu a vývoja-6%
- E. Stimulovanie inovácií-13%
- F. Podpora podnikov ku spolupráci na inováciách a využívaniu inovačných sietí-8%
- G. Zlepšenie prístupu k financiam pre inovatívne podniky-27%

Použitá literatúra:

- [1] Observatory of European SMEs 2007, The Gallup Organization, Eurobarometer, 2007
- [2] The OECD Innovation Strategy, Progress Report C (2008) 62
- [3] The OECD Innovation Strategy and SME Policy, Padon P.: C. Guangzhou, China, July 2008
- [4] Výskum v prospech malých a stredných podnikov. Bratislava, NADSME marec 2007

- [5] Ručinská, S. – Ručinský, R.: Inovácie a investície ako vybrané predpoklady konkurencie schopnosti regiónu. In: Regionalistické perspektívy 2008, Lučenec, 27. - 28. 3. 2008

Príspevok bol vypracovaný v rámci riešenia grantovej úlohy KEGA 3/6342/08: Inovatívne vzdelávacie materiály pre bakalársky študijný program Automobilová výroba.